

від українських чоловічих і жіночих імен, прізвищ, імен по батькові до варіантів імен, іншомовних імен, прізвищ, імен-символів тощо.

Найактивнішими антропомоделями є «ім'я» та «варіанти імен – деривати». Значно рідше у своїй творчості письменниці послуговуються антропомоделями: «ім'я + прізвище», «прізвище + ім'я + ім'я по батькові», «андронім», «ім'я + ім'я по батькові», «ім'я – інонаціональний компонент», «соціально зумовлена форма імені», «антропонім-символ». Найвиразнішими стилістичними функціями розглянутих антропонімів є характеризувальна та функція змалювання міжособистісних стосунків. Слід також зазначити, що авторки дуже ретельно добирають ВН для героїв своїх творів, враховуючи при цьому як їхню етимологію, так і семантику, що сприяє більш реалістичному зображенню традицій і звичаїв регіону, представниками якого є герої творів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакум З. П. Антропоніми у мові творів Марії Матіос / Зінаїда Павлівна Бакум // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2010. – № XII. – С. 197 – 200.
2. Белей Л. О. Нова українська літературно-художня антропонімія: проблеми теорії та історії / Л. О. Белей // Ужгород, 2002. – С. 3 – 5.
3. Бичик Г. Способи номінації та функціонування власних імен у серії романів Ерін Хантер «Воїни» / Ганна Бичик // Серія філологічні науки. – 1989. – №3. – С. 338 – 341.
4. Калинин В. М. Поэтика онима / В. М. Калинин // – Донецк, 1999. – 408 с.
5. Карпенко М. В. Ономастика в художественной литературе / М. В. Карпенко // Ономастика. Проблемы и методы. – М., 1976. – С. 24 – 138.
6. Ліщинська Г. Д. Прізвиська мешканців Івано-Франківщини, що вказують на професію чи заняття людини / Г. Д. Ліщинська // Українська мова у XXI столітті: традиції і новаторство. Всеукраїнський лінгвістичний форум молодих учених: тези доп. – К., 2010. – С. 25.
7. Мацько Л. І. Стилістика української мови : Підручник / [за заг. ред. Л. І. Мацько] – К., 2003. – 462 с.
8. Сколодра О. Літературно-художня ономастика як предмет дослідження у вищій школі / Олеся Сколодра // Вісник Львівського університету. Серія філологія. – 2010. – С. 355 – 360.
9. Українська мова : енциклопедія / [за ред. І. В. Муромцева]. – К., 2011. – 400 с.
10. ММ – М. Матіос, ЄК – Є. Кононенко, СМ – С. Майданська, ТЗ – Т. Зарівна.

У статті розглянуто антропомоделі, які представлені у творчому доробку М. Матіос, Є. Кононенко, С. Майданської та Т. Зарівної, встановлено стилістичне наповнення власних назв, проілюстровано способи уведення онімів у канву художнього твору.

Ключові слова: власна назва, антропомодель, архаїчні антропоніми, інонаціональні антропоніми, андроніми, характеризувальна функція.

In this paper anthropomodels are observed, which are represented in the literary works of M. Matios, Y. Kononenko, S. Maydanska and T. Zarivna. Stylistic content of proper names is established, the ways of using proper names in the fiction work are illustrated.

Key words: proper name, anthropomodel, archaic names, international names, andronym, characterizing function.

Марія Наливайко
(Тернопіль)

УДК 81'373.2(477.83)

МАТЕРІАЛИ ДО «СЛОВНИКА ПРИЗВИСЬК ЖИТЕЛІВ ЛЬВІВЩИНИ»

Власні назви людей загалом, а неофіційні найменування осіб зокрема, посідають важливе місце в лексичному складі мови. Адже антропоніміка є невичерпним джерелом для вивчення і мови, і культури конкретного народу. Створення власного імені (офіційного та неофіційного) є одним із різновидів кодування історично-культурної інформації, у якому відображено об'єктивне та суб'єктивне, мовне і позамовне. У побуті українців для ідентифікації особи використовуються різні види антропонімів. Важливою проблемою є чітке визначення компонентів, які творять неофіційну систему іменування. Неофіційна

система відрізняється від урядово-адміністративної передусім тим, що вона є продовженням так званої однойменної системи, характерною ознакою якої є принцип індивідуального іменування [1, с. 3].

До неофіційних іменувань належать насамперед прізвиська, однак цей клас антропонімів ономасти трактують по-різному.

У сучасній антропоніміці термін «прізвисько» часто вживають стосовно широкого кола неофіційних іменувань, у тому числі відіменних та відпрізвищевих утворень. Відомий ономаст М. Худаш не вважає прізвиськами прямі найменування по батькові, матері тощо, а також апелятивні назви, різні атрибутивні окреслення на зразок: *Іван гуменний, Петро подвірний* [6, с. 100]. Він визначає «прізвисько» як додаткове неофіційне ім'я, дане людині іншими людьми відповідно до її характерних рис, обставин, що супроводять її у житті, за якоюсь аналогією, за походженням й іншими мотивами [6, с. 83].

На думку І. Сухомлина, неофіційне прізвисько (прізвисько) відбиває реальні риси зовнішності, характеру носія або свідчить про ступінь родинних стосунків його з іншими членами сім'ї [4, с. 37]. П. Чучка зараховує до прізвиськ усі неофіційні назви людей [7, с. 13].

У «Словнику української ономастичної термінології» подається таке трактування: «**Прізвисько** – вид антропоніма, додаткова, неофіційна назва, дана людині оточенням за визначальними рисами її характеру, фізичними ознаками, звичками, походженням і под., напр.: *Басистий, Гикавий, Лисий, Малий, Німий, Чубатий, Штокало, Юкало* та под.» [3, с. 154].

В енциклопедії «Українська мова» подано таке значення лексеми «**прізвисько**»: «вид антропоніма, неофіційне особове іменування, яким середовище індивідуалізує або характеризує особу» [5, с. 494].

Н. Шульська стверджує, що «**прізвисько** – це неофіційне одно- чи багатолексемне найменування особи чи кількох осіб, яке дає найменувач, щоб підкреслити особливу рису, що вирізняє людину серед інших» [8, с. 5].

Ми дотримуємося погляду, що **прізвисько** – це неофіційне йменування, яке дають номінатори особі чи колективні люди за індивідуальними ознаками, а також за спорідненістю і свояцтвом між носієм і членами родини для ідентифікації і конкретизації. Прізвиськам притаманні індивідуальність, конотативне забарвлення і вмотивованість [2, с. 5].

Мета роботи – ввести в науковий обіг новий, досі не опублікований матеріал. Завдання публікації полягає в потребі повного і всебічного збирання антропонімних матеріалів на всій території України.

Словник охоплює всі засвідчені нами прізвиська жителів Львівщини. Усі прізвиська розташовані в алфавітному порядку. Після заголовного слова подана повна назва населеного пункту в початковій формі, де побутує прізвисько, і скорочено назва району. Рід носія прізвиська можна визначити за вказівкою житель / жителька. Далі подано мотивацію прізвиська. Однозвучні прізвиська різної мотивації і різного походження подаємо однією словниковою статтею, причому прізвиська з утраченою мотивацією – у кінці:

Баран – 1) житель с. Бабина Сmb: від прізвища прадіда Баран; 2) жителі сс. Велика Вільшаниця Злч, Корчів Скл, Підгірці Брд, Сновичі Злч, Стоянів Рdx: кучеряві; 3) жителі сс. Київець Мкл, П'ятничани Стр (дід був кучерявий): від прізвиська діда Баран; 4) жителі сс. Болозів Ст. Самб, Семенівка Пст: від прізвища Барна; Верчани Стр: від прізвища Барановський. відпрізвищ; 5) житель с. Малі Мокряни Мст: від прізвиська батька Баран; 6) жителі сс. Плугів Злч, Сможе Скол, які в молодості були впертими; 7) жителі сс. Желдець КБ, Маркопіль Брд, Мохнате Трк, Туринка Жвк, Уріж Дрг.

Бомко – 1) жителі сс. Корчів Скл, Лішня Дрг: малі; 2) житель с. Борців Прм, який дзижчить, як бомок; 3) житель с. Чаниж Бск.

Кіцька – 1) жителька с. Старий Милятин Бск: маленька; 2) жителька с. Тур'я Бск: від прізвища Кіт; 3) жителька с. Вовків Пст.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ НАЗВ РАЙОНІВ

Брд – Бродівський, Бск – Буський, Грд – Городоцький, Дрг – Дрогобицький, Жвк – Жовківський, Ждч – Жидачівський, Злч – Золочівський, КБ – Кам'яно-Бузький, Мкл – Миколаївський, Мст – Мостиський, Прм –

Перемишлянський, Пст – Пустомитівський, Рдх – Радехівський, Скл – Сокальський, Скол – Сколівський, Сmb – Самбірський, Стр – Стрийський, Ст.Сmb – Старосамбірський, Трк – Турківський, Явр – Яворівський.

СПИСОК СІЛ

Бродівський район: Висоцько, Батьків, Вербівчик, Літовище, Лешнів, Маркопіль, Паликорови, Переліски, Підгірці, Пониква, Пониковиця, Суходоли, Ясенів. **Буський район:** Андріївка, Кізлів, Кути, Ожидів, Переволочна, Петричі, Соколівка, Старий Милятин, Сторонибаби, Топорів, Тур'я, Чаниж, Яблунівка. **Городоцький район:** Братковичі, Бартатів, Керниця, Мильчиці, Путятичі, Татаринів, Тучапи, Угри. **Дрогобицький район:** Брониця, Грушів, Лішня, Нагуєвичі, Ріпчиці, Рихтичі, Солонське, Ступниця, Уріж. **Жидачівський район:** Бортники, Володимирці, Голешів, Грусятичі, Дуліби, Кнісело, Крехів, Любеля, Липник, Млиницька, Сидорівка, Ходорківці. **Жовківський район:** Гряда, Забір'я, Замочок, Крехів, Любеля, Липник, Надичі, Потелич, Смереків, Туринка. **Золочівський район:** Бортків, Велика Вільшаниця, Верхобуж, Золочівка, Кругів, Нестюки, Новосілки, Побіч, Пługів, Сасів, Скварява, Сновичі, Струтин, Тростянець. **Кам'яно-Бузький район:** Батятичі, Велике Колодно, Дідилів, Дернів, Желдець, Неслухів, Полонична, Прибужани, Ременів, Стрептів, Старий Яричів. **Миколаївський район:** Вербіж, Горішне, Демня, Київець, Колодруби, Красів, Криниця, Ричагів, Стільсько, **Мостиський район:** Берегове, Гостинцеве, Дидятичі, Зав'язанці, Крисовичі, Крукеничі, Малі Мокряни, Соколя, Черневе. **Перемишлянський район:** Брюховичі, Борщів, Дунаїв, Лагодів, Лани, Новосілки, Подусів, Стрілки, Ушковичі. **Пустомитівський район:** Вовків, Звенигород, Пікуловичі, Миколаїв, Миклашів, Раковець, Семенівка, Старе Село, Чижиків, Чорнушовичі. **Радехівський район:** Вузлове, Куликів, Нивиці, Поздимир, Полове, Стоянів, Сушно, Стремільче. **Самбірський район:** Бабина, Ваньовичі, Городище, Гординя, Загір'я, Корничі, Лановичі, П'яновичі, Підгайчики, Чуква. **Сколівський район:** Гребенів, Козьова, Климець, Коростів, Нижнє Синьовидне, Сможе, Тухля. **Сокальський район:** Варяж, Княже, Корчів, Перв'ятичі, Пристань, Скоморохи, Стаївка, Старгород. **Старосамбірський район:** Трушевичі, Княжпіль, Мшанець, Страшевичі, Стрілки, Сусідовичі. **Стрийський район:** Болозів, Вівня, Воля Задеревецька, Верчани, Голобутів, Монастирець, П'ятничани, Сихів. **Турківський район:** Ільник, Кіндратів, Либохора, Мохнате, Шандровець, Хаців, Явора. **Яворівський район:** Бердихів, Вербляни, Поруденко, Поріччя, Свидниця, Смолин, Терновиця.

ІНШІ УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

АТУ – Українська РСР: Адміністративно-територіальний устрій: на 1 січня 1987 року / Відп. ред. В. І. Кириченко [та ін.]. – К., 504 с.

СУМ – Словник української мови: В 11 т. / Ред. кол.: І. К. Білодід (голова) та ін. – К. : Наукова думка, 1970-1980. – Т. 1-11.

А

Абісінець – житель с. Чуква Сmb.

Абогтимій – житель с. Нагуєвичі Дрг, який повторював слово-паразит абогтимій.

Абра́мко – житель с. Кіндратів Трк: від імені батька Абрам.

Абрамо́вич – житель с. Климець Скол: Абрамо́вич.

Авга́нец – жителі сс. Дидятичі Мст, Корчів Скл, Кнісело Ждч, Побіч Злч, Сидорівка Ждч, Явора Трк: воювали в Афганістані.

Авга́нець – жителі сс. Кізлів Бск, Побіч Злч.

Авельо – житель с. Підгірці Брд.

Аве́рцівна – жителька с. Дуліби Ждч: від імені батька Аверко < Оверко.

Австрія́ки – жителі с. Стремільче Рдх: через село проходив кордон між Угорщиною та Австрією.

Автоге́н – житель с. Кіндратів Трк: батько працює зварювальником.

Агафія Васи́ля Мирково́го – жителька с. Брюховичі Прм: від прізвища сина Василь Мирків.

Агроно́мова – жителька с. Ушковичі Прм: чоловік працював агрономом.

Агроно́мша – жителька с. Струтин Злч, яка працює агрономом.

Ада́мик – жителі сс. Либохора Трк, Мильчиці Грд: від імені Адам.

Ада́миха – жителька с. Черневе Мст: від імені чоловіка Адам.

Ада́мко – 1) житель с. Андріївка Бск: від імені Адам; 2) житель с. Підгайчики Сmb: від імені діда Адам.

Адамчи́ха – жителька с. Сидорівка Ждч: від імені діда Адам.

Адасі́й – житель с. Корчів Скл: від імені батька Адам.

Адасі́юк – житель с. Кнісело Ждч: від імені діда Адам.

Ада́ськів – житель с. Семенівка Пст: від імені діда Адам.

Аде́са – житель с. Лівчиці Ждч, який служив в Одесі.

А́дзя – жителька с. Путятичі Грд: від імені Володя.

Аді́дас – житель с. Ушковичі Прм, який хлопець носить кросівки фірми «Адідас».

Адо́льф – житель с. Нижнє Синьовидне Скол, схожий на фюрера.

А́за – жителька с. Поруденко Явр, схожа на циганку Азу.

Акі́м – житель с. Лешнів Брд: від імені Яким.

Аксо́н – житель с. Побіч Злч: від прізвища Максим'юк.

Аку́ла – житель с. Варяж Скл.

Аладі́н – житель с. Старгород Скл: від прізвища Альдикевич.
Але́ксіс – жителька с. Володимирці Ждч, схожа на Алексіс – героїня фільму «Династія».
Алібаба́ – житель с. Скоморохи Скл: Алібаба.
Алік – жителі сс. Болозів Ст. Самб, Желдець КБ: від імені Олексій (сам Володя); Загір'я Сmb: від імені Алік < Олексій (хлопець називається Тарас); Путятичі Грд: від імені Володя.
Аліс – житель с. Чуква Сmb: аліс – слово-паразит.
Алладі́н – житель с. Старий Яричів КБ: Алладін – герой мультфільму «Лампа Алладіна».
Альо́на – жителька с. Лагодів Прм: від імені Олена.
Альо́нушка – жителька с. Пługів Злч: від імені Альонушка (говорить з патетикою).
Альо́ша – житель с. Миколаїв Пст: від імені Олексій.
А́льтер – житель с. Чорнушовичі Пст.
Альфо́нс – житель с. Нижне Синьовидне Скол, який живе за рахунок жінки.
Амазо́нка – житель с. Терновиця Явр: Амазонка.
Ама́йстер – житель с. Лівчиці Ждч, який був теслею.
Амбро́ха – житель с. Дидятичі Мст: від імені Амбросій.
А́мбус – житель с. Струтин Злч: від батькового прізвища Амбус.
Аме́ба – жителька с. Полонична КБ, яка працює вчителем біології; пор. амеба «найпростіша одноклітинна тварина, яка не має сталої форми» (СУМ 1, 38).
Аме́рика – житель с. Велика Вільшаниця Злч, якого спитали, в чому він прийшов одягнутий, то той відповів: «Америка».
Амери́кан – жителі сс. Желдець КБ, Мохнате Трк, Нагуєвичі Дрг: були в Америці.
Амери́канец – житель с. Дидятичі Мст, який був в Америці.
Амери́канець – 1) житель с. Верчани Стр, житель с. Лагодів Прм, Пługів Злч, Ріпчиці Дрг; 2) житель с. Кізілів Бск, рідня якого в Америці; 3) житель с. Замочок Жвк, якому прийшла спадщина з Америки.
Амери́канів – житель с. Путятичі Грд: від прізвища батька Американ.
Амери́канка – жительки сс. Дидятичі Мст: була колись в Америці; Дунаїв Прм; Звенигород Пст, Явора Трк, чоловік якої в США; 2) жителька с. Топорів Бск: багата і працююча; Грусятичі Ждч: багата жінка, якій прийшла спадщина з Америки.
Амери́канова Надя – жителька с. Стрептів КБ: від прізвища діда Американ.
Амери́канова Стефа – жителька с. Стрептів КБ: від прізвища діда Американ.
Амо́н – житель с. Желдець КБ, який працював у міліції.
Аму́р – житель с. Кіндратів Трк; пор. Амур – бог любові у грецькій міфології.
Анастасі́чка – жителька с. Коростів Скол: від імені матері Анастасія.
Англи́чанка – жителька с. Сусідовичі Ст. Самб, яка працює вчителем англійської мови.
Анго́ – житель с. Зав'язанці Мст.
А́нгур – житель с. Смолин Явр.
Андже́й – житель с. Варяж Скл: від імені Андрій.
А́нжела – жителька с. Хащів Трк: від імені імені Анжела.
А́ндрей – жителі сс. Мохнате Трк, Переліски Брд, Пониква Брд, Суходоли Брд: від імені Андрій.
А́ндрей Іва́на Сла́вка Юзі́ – житель с. Ушковичі Прм: від прізвища батька.
А́ндрій Анго́ – житель с. Зав'язанці Мст: від прізвища батька Анго.
А́ндрій Гандру́шів – житель с. Княже Скл: від батькового імені Андрій.
А́ндрій Нікіфо́рів – житель с. Княже Скл: від імені батька Нікіфор.
А́ндрій Ялі́нка – житель с. Підгірці Брд: від прізвища тестя Йолка.
А́ндрійко – 1) житель с. Володимирці Ждч: від прізвища Андрієнко; 2) житель с. Підгірці Брд: від імені Андрій.
А́ндрійцо́ – жителі сс. Дунаїв Прм, Переліски Брд, Явора Трк: від імені Андрій.

Б

Ба́ба Борейко́ва – жителька с. Ріпчиці Дрг: від прізвища чоловіка Борейко.
Ба́ба Во́льга – жителька с. Тростянець Злч: баба Вольга.
Ба́ба воро́на – жителька с. Кіндратів Трк: темноволося і темношкіра жінка.
Ба́ба Га́нька – жительки сс. Мильчиці Грд, Тростянець Злч: баба Ганька.
Ба́ба Ге́ня – жителька с. Сусідовичі Ст. Самб: баба Геня.
Ба́ба Гнатко́ва – жителька с. Маркопіль Брд: від імені чоловіка Гнат.
Ба́ба Ге́нка – жителька с. Скварява Злч: Баба Генка.
Ба́ба До́мка – жителька с. Сновичі Злч: баба Домка.
Ба́ба Зи́на – жителька с. Смолин Явр: баба Зіна.
Ба́ба Зо́ська – жителька с. Звенигород Пст: баба Зоська.
Ба́ба Іга́нка – жителька с. Скварява Злч: від імені баби Ганни.
Ба́ба Іра́ – жителька с. Золочівка Злч: баба Іра.
Ба́ба Ка́ська – жителька с. Новосілки Прм: баба Каська.
Ба́ба Кача́нка – жителька с. Нагуєвичі Дрг: від прізвища чоловіка Качан.
Ба́ба Кли́миха – жителька с. Тростянець Злч: баба Климиха (чоловік Клим).
Ба́ба Лі́да – жителька с. Верхобуж Злч: баба Ліда.

Ба́ба Ма́нька – жителька с. Пониква Брд: баба Манька.
Ба́ба Мари́нка – жителька с. Переліски Брд: баба Маринка.
Ба́ба Мари́ська – жителька с. Переліски Брд: баба Мариська.
Ба́ба На́стя – жителька с. Ожидів Бск: баба Настя.
Ба́ба Пела́гія – жителька с. Дуліби Ждч: баба Пелагія.
Ба́ба Пук – жителька с. Гребенів Скол.
Ба́ба Ро́ма – жителька с. Крисовичі Мст: баба Рома.
Ба́ба Сова́ – жителька с. Верховуж Злч, яка живе сама у лісі.
Ба́ба Ся́нка – жителька с. Желдець КБ.
Ба́ба Та́нька – жителька с. Туринка Жвк: баба Танька.
Ба́ба Таця – жителька с. Рихтичі Дрг: баба Таця.
Ба́ба Фа́йка – жителька с. Рихтичі Дрг, яка курила.
Ба́ба Черня́чка – жителька с. Неслухів КБ: баба Чернячка.
Ба́ба Я́нка – жителька с. Брюховичі Прм: баба Янка.
Бабáй – 1) житель с. Стремільче Рдх: від прізвища Чорнобай; 2) житель с. Путятичі Грд.
Бабáйка – жителька с. Ушковичі Прм: від прізвиська чоловіка Бабай.
Ба́ба-го́рба – жителька с. Верчани Стр: товста жінка.
Ба́ба-хлоп – 1) жительки сс. Болозів Ст. Самб, Верчани Стр, схожа на чоловіка; Черневе Мст, яка має чоловічу стрижку і говорить: «Я зробив»; 2) жителька с. Красів Мкл, яка робила чоловічу роботу.
Бабéнка – житель с. Смолин Явр: говорив слово-паразит «бабенка».
Баб'е́нець – житель с. Монастирець Стр.
Ба́бин – житель с. Любеля Жвк, який залишився з бабою, коли померли батьки.
Ба́бина Грі́на – жителька с. Старгород Скл.
Ба́бинець – житель с. Стремільче Рдх: с. Бабина, Бабине (АТУ, Льв., Хрс., Хм., Чрв., 364).
Ба́бичка – жителька с. Ушковичі Прм: від прізвища чоловіка Бабик.
Бабі́й – житель с. Климець Скол.
Бабі́йка – 1) жителька с. Нагуєвичі Дрг: від прізвища діда Бабій; 2) жителька с. Сидорівка Ждч: від прізвища чоловіка Бабій; 3) жителька с. Брониця Дрг.
Бабі́йова Пара́ці – жителька с. Воля Задеревацька Стр: від прізвища діда Бабій.
Бабі́їв Васи́ль – житель с. Воля Задеревацька Стр: від прізвища діда Бабій.
Бабі́ха – жителька с. Ходорківці Ждч: від прізвища чоловіка Бабій.
Ба́бка – жителька с. Любеля Жвк: бабка.
Ба́бка Мару́ля – жителька с. Тростянець Злч: бабка Маруля.
Ба́бойки – житель с. Смолин Явр, який повторював бабойки – слово-паразит.
Бабо́їд – житель с. Терновиця Явр, який любить жінок.
Бабо́їди́ха – жителька с. Терновиця Явр: від прізвиська чоловіка Бабоїд.
Бабо́яра – жителька с. Ременів КБ.
Бабті́ст – жителі сс. Вузлове Рдх, Побіч Злч, Пониковиця Брд: бабтисти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бучко Г. Є. Народно-побутова антропонімія Бойківщини / Г. Є. Бучко, Д. Г. Бучко // *Linguistica slavica* : Ювілейний збірник на пошану І. М. Железняк. – К. : Кий, 2002. – С. 3–14.
2. Наливайко М. Я. Неофіційна антропонімія Львівщини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / М. Я. Наливайко. – К., 2011. – 19 с.
3. Словник української ономастичної термінології [уклад. Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова]. – Харків : Ранок-НТ, 2012. – 256 с.
4. Сухомлин І. Д. Українські прізвиська людей як власні родові назви (Лексико-семантична характеристика процесу творення відіменних чоловічих прізвиस्क у народних говорах Середньої Наддніпрянщини) / І. Д. Сухомлин // *Говори і ономастика Наддніпрянщини*. – Дніпропетровськ, 1970. – С. 30–58.
5. Українська мова: Енциклопедія [авт.-уклад. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко та ін.]. – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. – 752 с.
6. Худаш М. Л. З історії української антропонімії / М. Л. Худаш – К. : Наукова думка, 1977. – 236 с.
7. Чучка П. П. Антропонимія Закарпаття : автореф. дисс. ... на соискание ученой степени доктора філол. наук : 10.661 «Языки народов СССР (украинский язык)» / П. П. Чучка. – К., 1970. – 42 с.
8. Шульська Н. М. Неофіційна антропонімія Західного Полісся : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. М. Шульська. – Луцьк, 2011. – 20 с.

У статті висвітлюються принципи укладання словника. Наведено загальну схему словникової статті, вказано матеріал словника. У матеріалах до «Словника прізвиस्क жителів Львівщини» подаються зібрані автором прізвиська давньої і самобутньої території України.

Ключові слова: антропонімія, прізвисько, прізвище, словникова стаття, ім'я, апелювативна назва.

The article highlights the principles of the dictionary compiling. The general scheme of dictionary entry is presented; the dictionary materials are indicated. The nicknames of the ancient and original territory of Ukraine collected by the author are given in the materials for «The Dictionary of the nicknames of the inhabitants of the Lviv region»

Key words: *anthroponomy, dictionary entry, nickname, surname, name, appellation name.*

Любов Осташ
(Львів)

УДК 81'313.2'0

ДО ПИТАННЯ ПРО ВАРІАНТНІСТЬ ОНІМІВ. 2

Паралельне вживання фонетичних і словотвірних варіантів в українській ономастиці тривало кілька століть. Його вивчення необхідне для розуміння тих процесів, які відбувалися в тодішній українській народній антропонімії. Зокрема, маємо змогу простежити ще живий ланцюг творення оптимальних варіантів імен та ідентифікаційних засобів особи до моменту адміністративно-юридичного нормування. Це важливо і з суто мовного погляду, бо така варіантність досить часто допомагає сучасним етимологам вивести точне джерело походження того чи іншого імені. Варіантність онімів у минулому зумовлювалося кількома факторами, які важко виокремити повністю, бо вони часто перепліталися.

Мовні фактори варіантності онімів. З мовного погляду варіантність зумовлювалася тим, що ім'я будь-якого походження (церковне, слов'янське автохтонне чи запозичене на певному часовому зрізі з іншої антропонімії) могло мати більшу чи меншу кількість словотвірних чи фонетичних варіантів. Тут вступали в дію мовні закони: різні типи усічень – аж до одного відкритого складу і приєднання однофонемих суфіксів; усічення всередині імені або кінцевого складу (особливо популярним було усічення кінцевого складу в церковних іменах); поява неетимологічних приголосних; функціонування протетичних приголосних; різні фонетичні зміни початкових голосних, зумовлені як давніми фонетичними явищами, що беруть початок ще з праслов'янської мови, так і фонетичними явищами уже суто української мови; приєднання суфіксів, причому їх список дуже вражає своїм багатством.

Власне антропоніміїні фактори варіантності онімів. На варіантність могли впливати і процеси, які відбувалися в самій антропонімії. Інколи вони перепліталися із впливом соціальних факторів, хоча насправді, на нашу думку, головну роль тут відігравали глибинні явища в самій антропонімії: поступовий вихід з ужитку слов'янських автохтонних імен; занепад певних моделей (цей процес міг відбуватися протягом кількох століть), за якими творилися варіанти імен, і перехід цих антропонімів в інші класи, наприклад, у прізвищеві назви, потім – у прізвища (найяскравіший приклад – перехід приблизно в кінці XVIII століття варіантів імен з однофонемих суфіксами у клас прізвищевих назв).

Соціальні фактори варіантності онімів. На варіантність значний вплив мали і соціальні фактори. Уживання, популярність і поширеність того чи іншого варіанта імені на більшій чи меншій частині етнічної української території зумовлювалася уподобаннями мовців. На вживання того чи іншого варіанта (чи кількох варіантів) в писемному документі могли впливати уподобання самого писаря чи традиції певної місцевості. Особливістю української антропонімії минулих століть було те, що народна антропонімія мала значний вплив на офіційну, тобто на записи імен, прізвищевих назв, на засоби і способи ідентифікації людини в документах різних типів. Однак уже протягом століть відбувається цілком природний рух антропонімії до формування окремого списку імен для офіційного використання. Скажімо, якщо порівняти список імен із Реєстру Війська Запорозького 1649 року [19] і Реєстру Війська Запорозького Низового 1756 року [18], то побачимо, що деякі рідковживані народні варіанти імен, які ще вжито у Реєстрі 1649 року у функції офіційного (у тогочасному розумінні цього терміна) імені, через понад 100 років уже